

Все це призводить до низької здатності людей похилого віку з деменцією до самостійного функціонування в повсякденному житті. Відповідно, вони потребують розуміння й підтримки з боку членів суспільства та отримання необхідних соціальних послуг у громаді, зокрема послуги догляду вдома, яка забезпечує необхідну якість життя.

Окреслена проблематика є актуальною для подальшого вивчення у сфері соціальної роботи, оскільки діюча стратегія соціальної допомоги не враховує усіх потреб людей похилого віку, зокрема тих, що живуть з деменцією.

Список використаних джерел:

1. Біскуп, В. (2008). Ейджизм як соціальна проблема та шляхи її подолання. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*, 121, 37-42.
2. Деменція: пріоритет общественного здравоохранения. ВОЗ (2013) URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/112502/9789244564455_rus.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 03.02.2020).
3. *Населення України. Імперативи демографічного старіння* (2014). К.: АДЕФ Україна
4. Организация Объединенных Наций, Департамент по экономическим и социальным вопросам, Отдел народонаселения (2019). *Перспективы мирового населения на 2019 год: сборник данных*. ST / ESA / SER.A / 424. URL: <https://population.un.org/wpp/Publications/> (дата звернення: 03.02.2020).
5. ООН: *Огляд гуманітарних потреб. Україна* (2019). URL: http://www.un.org.ua/images/documents/4631/Ukraine%202019%20Humanitarian%20Needs%20Overview_UA.pdf (дата звернення: 03.02.2020).
6. *Dementia Society of America* (2019.) URL: <https://www.dementiasociety.org/> (дата звернення: 03.02.2020).

Савчук О.М., канд. психол. наук, доцент
кафедра Школи соціальної роботи
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
olena.savchuk@ukma.edu.ua

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЩОДО ПОСЛУГ ДЛЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД НАСИЛЬСТВА

Нагальною потребою жінок та дітей, які зазнали домашнього насильства, є наявність якісних сервісів, спрямованих на надання допомоги у подоланні наслідків травматичного досвіду (Savchuk, 2018). В Україні завдяки зусиллям держави та міжнародних програм (UN WOMEN, UNDP, UNODC, UNFPA, UNICEF, WHO, OSCE) активно розвиваються законодавчі, правові та сервісні ініціативи зі створення системи реагування та подолання проблеми домашнього насильства. Розбудова ефективної системи має відбуватися з врахуванням світових стандартів щодо надання допомоги постраждалим, для прикладу - міжнародного

стандарту щодо необхідних послуг для жінок та дівчат, залучених до насильства (англ. Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence).

Пакет необхідних послуг (англ. Essential Services Package) розроблений United Nations Joint Global Programme у 2015 році з метою допомогти країнам у розробці, впровадженні та моніторингу сервісів для жінок та дівчат, які постраждали від насильства.

Даний стандарт визначає принципи й засади надання допомоги, спільні характеристики якості необхідних послуг та дії, які мають бути виконані на національному та місцевому рівнях задля реалізації ефективної системи реагування на потреби жінок та дівчат. В стандарті детально описані функціональні зобов'язання працівників соціальних служб, системи охорони здоров'я та правоохоронних служб (поліції, суддів).

Відповідно до стандарту (Overview and introduction, 2015), надання допомоги постраждалим має базуватись на таких шести принципах:

1. Орієнтація на права (a right-based approach),
2. Сприяння гендерній рівності та розширення можливостей жінок (advancing gender equality and women's empowerment),
3. Відповідність культуральним та віковим особливостям (culturally and age appropriate and sensitive),
4. Орієнтація на постраждалу особу/ жертву (victim/survivor centered approach),
5. Безпека як найважливіша складова (safety is paramount),
6. Відповідальність кривдника (perpetrator accountability).

Дотримання даних принципів повинне забезпечувати відповідну якість послуг, що надаються постраждалим особам. Тому стандартом визначені також характеристики якості, які мають братися до уваги при плануванні та організації надання допомоги.

До характеристик якості необхідних послуг належить, по-перше, наявність послуг для жінок і дівчат незалежно від місця їх проживання, віку, соціального чи сімейного статусу, релігійної приналежності, мови, сексуальної орієнтації тощо. По-друге, важливим є забезпечення фізичної (можливість безпечного доступу), економічної (можливість скористатись фінансово) та лінгвістичної (інформація надається у різних форматах) доступності. По-третє, адаптивність - коли послуги мають враховувати різний вплив насильства на групи жінок та адаптуватись до потреб кожної з врахуванням культуральних аспектів та прав людини. По-четверте, шляхи й форми надання послуги мають демонструвати повагу до гідності жінок, гарантувати конфіденційність, мінімізувати вторинну віктимізацію. По-п'яте, важлива пріоритетність безпеки через проведення оцінки ризиків та складання плану безпеки. Також необхідними є дотримання принципів інформаційної згоди та конфіденційності, налагодження ефективної комунікації та участі зацікавлених сторін у

розробці, впровадженні та оцінці послуг, забезпечення збору даних та координації дій залучених служб (Overview and introduction, 2015).

Для забезпечення якісних послуг держава та усі служби повинні дотримуватись ряду фундаментальних засад, без яких неможливо налагодити ефективну та системну роботу по наданню допомоги постраждалим. До таких належать:

1. Наявність комплексного законодавства та правових механізмів його реалізації,
2. Здійснення управління, координації та відповідальності усіх залучених сторін,
3. Забезпечення фінансами та ресурсами,
4. Проведення моніторингу та оцінювання,
5. Розвиток гендерно сенситивних програм та політик,
6. Навчання та розвиток людських ресурсів.

Реалізація цих засад має відбуватися як на національному, так і місцевому рівнях. Національний рівень передбачає виконання необхідних дій, спрямованих на створення політик та процедур у сфері протидії насильству. Зокрема йдеться про розробку законів та політик, розподіл та залучення ресурсів, встановлення стандартів та їх узгодження на місцевому рівні, запровадження інклюзивних підходів при координуванні, сприяння розвитку потенціалу розробників політик та тих, хто приймає рішення чи координує цю роботу, а також здійснення моніторингу та оцінки досягнень. В свою чергу, місцевий рівень має працювати на створення структур для координації та управління діяльністю у сфері протидії насильству на локальному рівні.

Відповідно до стандарту, визначаються функції та завдання ключових надавачів послуг постраждалим особам. До цього переліку входять заклади охорони здоров'я, поліція, суди та соціальні служби.

Отже, згідно з переліком необхідних послуг, заклади системи охорони здоров'я мають здійснювати наступне: 1) ідентифікацію постраждалих, 2) надання первинної підтримки, 3) надання невідкладної медичної допомоги, 4) огляд та надання допомоги у випадку сексуального насильства, 5) оцінку стану психічного здоров'я та надання допомоги, 6) документування (медико-правове) (Health, 2015).

Робота поліції та судової системи повинна включати такі напрями: 1) профілактика, 2) початковий контакт з постраждалими та кривдниками, 3) оцінка / розслідування, 4) досудові процеси, 5) підзвітність щодо кривдника, 6) після судові процеси, 7) безпека та захист, 8) допомога та підтримка, 9) надання інформації, 10) координація системи правової допомоги (Justice and Policing, 2015).

Діяльність соціальних служб у роботі з постраждалими має забезпечувати такі послуги: 1) кризове інформування та консультування, 2) гарячі лінії, 3) безпечне житло, 4) матеріальна

та фінансова допомога, 5) створення, відновлення, заміна документів, що посвідчують особу, 6) надання інформації про права, їх захист, поради та представництво інтересів, 7) психосоціальна підтримка та консультування, 8) підтримка, орієнтована на жінок, 9) послуги для дітей, постраждалих від насильства, 10) служби для дітей, постраждалих від насильства, 11) інформування про послуги в громаді, 12) просвітницька робота, 13) допомога в розвитку економічної незалежності та самостійності (Social Services, 2015).

Таким чином, детальний опис засад та підходів до організації допомоги постраждалим, а також перелік послуг, які повинні забезпечувати профільні служби, орієнтовуючись на міжнародні стандарти, може стати дієвим інструментом для українського суспільства в розробці ефективної системи запобігання та подолання насильства щодо жінок та дітей.

Список використаних джерел:

1. Overview and introduction (2015). *Module #1. Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence: Core Elements and Quality Guideline*. <https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Essential-Services-Package-Module-1-en.pdf>
2. Health (2015). *Module #2. Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence: Core Elements and Quality Guideline*. <https://www.unfpa.org/resources/essential-services-package-women-and-girls-subject-violence-module-2-0>
3. Justice and Policing (2015). *Module #3. Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence: Core Elements and Quality Guideline*. <https://www.unfpa.org/resources/essential-services-package-women-and-girls-subject-violence-module-3>
4. Social Services (2015). *Module #4. Essential Services Package for Women and Girls Subject to Violence: Core Elements and Quality Guideline*. <https://www.unfpa.org/resources/essential-services-package-women-and-girls-subject-violence-module-4>
5. Savchuk O. (2018). *Intervention for Ukrainian Women and Children Exposed to Intimate Partner Violence*. In Sandra A. Graham-Bermann (Ed.), *Cultural Considerations in Intervention with Women and Children Exposed to Intimate Partner Violence* (pp.187-209). New York: Nova Science Publishers.

Якнюнас Є.Є., студентка МП-2 кафедри

Школа соціальної роботи, факультету соціальних наук

і соціальних технологій НаУКМА

ncc.in.ua@gmail.com

Науковий керівник: **Гусак Н.Є.**, канд. соціол. наук., доцент,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

gusakny@ukma.edu.ua

**УЯВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРО МЕЖІ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА
ДИТИНИ НА УЧАСТЬ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ**